

Kommunal- og moderniseringsdepartementet
Postboks 8112 Dep.
0032 OSLO

ÁŠŠEMEANNUDEADDJI /SAKSBEHANDLER DIN ČUJ./DERES REF.
Lájlá Helene Eira, +47 78 47 40 82
lajla.helene.eira@samediggi.no

MIN ČUJ./VÁR REF. BEAIVI/DATO
15/6190 - 4 04.03.2016
Almmut go válddát oktavuoda /Oppgis ved henvendelse

Sámediggi
Avjovargeatnu 50
9730 Kárášjohka

telefuvdna: +47 78 47 40 00
www.samediggi.no
samediggi@samediggi.no

Apmingsstid:
Mandag - Fredag
08.00-15.30

Sametingets innspill til "Forslag til nytt inntektssystem for kommunene"

Sametinget viser til høringsbrev mottatt den 17. desember 2015.

Regjeringen ønsker å sette kommunene i stand til å gi innbyggerne likeverdige og gode tjenester. Departementet foreslår på bakgrunn av dette å innføre en modell der det skilles mellom frivillige og ufrivillige smådriftsulemper i kommunal tjenesteproduksjon og administrasjon. Et av kriteriene som skiller slike kommuner er bosetningsmønstre. Videre vil departementet knytte småkommunetillegget tettere opp mot distriktspolitikken ved at satsene differensieres med distriktindeksen. Det skilles mellom smådriftsulemper på tjenestenivå og kommunenivå, hvor utgifter på tjenestenivå anses som ufrivillig kostnad, mens utgifter på kommunenivå ikke anses som fullt ut frivillige. Små kommunetillegget foreslås å knytte tettere opp mot distriktspolitikken, det samme gjelder de regionalpolitiske tilskuddene.

Sametinget har to innvendinger til forslaget; 1) noen kommuner med en samisk befolkning (heretter kalt samiske kommuner) er anbefalt å ikke slå seg sammen med andre kommuner, og må derfor anses som ufrivillige små, og; 2) bevaring av samisk språk, kultur og samfunnsliv må anses som et distriktspolitisk mål, og dette må gjenspeiles i kommunenes inntektssystem. Dette gjelder også de regionale tilskuddsordningene tilpasning til distriktspolitikken.

Sametingets prinsipielle utgangspunkt

Grunnloven § 108 fastslår at det pålegger statlige myndigheter å legge forholdene til rette for at den samiske folkegruppe kan sikre og utvikle sitt språk. Grunnlovsbestemmelsen er utformet etter modell av FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter (SP) artikkel 27. SP er også inkorporert i norsk rett gjennom menneskerettsloven og har forrang i tilfelle motstrid til øvrig norsk rett.

Sametingets utgangspunkt er at samene skal få likeverdige og gode tjenester på lik linje med den øvrige befolkningen i regi av kommunereformen. Regjeringen har uttalt seg slik om samene: "*Regjeringen er opptatt av å ta vare på samisk språk, og vi vil vektlegge at samiske språkbrukere ikke skal komme dårligere ut som følge av endringer i kommuneinndelingen. Jeg vil legge til at ambisjonen bør jo være at de skal komme bedre ut etter kommunereformen.*" (Statsråd Jan Tore Sanner i forbindelse med Stortingets behandling av Innst. 57 S (2014–2015) Sametinget virksomhet 2013).

Samiske kommuner som ufrivillige små

Departementet opererer med begreper frivillige og ufrivillige smådriftsulemper. Disse begrepene samsvarer ikke med et samisk perspektiv. I en samisk kontekst har det samiske samfunnet sentrum i indre strøk i Finnmark. Der er de største samiske kommunene, med en samisk majoritet eller en stor samisk befolkning. I en samisk kontekst blir derfor disse kommunene sentrum, mens Sørlandet blir periferi. Disse kommunene er store i en samisk kontekst, ved at

de har en samisk majoritet, de er også arealmessige store. Politiske prioriteringer som gjøres mot disse er i en norsk kontekst distriktpolitikk, men det er også samepolitikk.

Kommuner med en samisk befolkning og/eller som består som småkommuner på grunn av sin særstilling i det samiske samfunnet må ikke tape økonomisk ved dette. Sametinget har gitt uttrykk for at kommuner som er av særlig betydning for det samiske samfunnet, ikke må sammenslås med andre kommuner hvis dette svekker samenes posisjon i kommunene. Eksempel på slike sammenslåinger er hvis samene går fra en flertallssituasjon til en mindretallssituasjon. Dette gjelder også ved sammenslåinger som på andre måter svekker de samiske rettighetene i den nye kommunen.

Kommuner har ulike forpliktelser når det gjelder samisk språk. I kommuner som er innlemmet i forvaltningsområdet for samisk språk er det utvidede samiske språkrettigheter (se Sameloven § 3-7). Slike kommuner kan være Snåsa eller Kåfjord. Ved sammenslåinger mellom kommuner innenfor og utenfor forvaltningsområdet for samisk språk, kan de samiske språkrettigheter bli svekket. Denne problemstillingen har vært tema for konsultasjoner mellom Sametinget og Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Konsultasjonene ble avsluttet uten at partene kom til enighet. I brev til kommunene i forvaltningsområdet for samisk språk(15.11.2015) skriver departementet; "når rapporten fra Samisk språkutvalg foreligger, vil departementet, i samarbeid og konsultasjoner med Sametinget, vurdere mer langsiktige løsninger for lovregler, tiltak og ordninger knyttet til samiske språk." Og videre; "Dersom det skulle vise seg at det likevel vil være behov for slike midlertidige løsninger, vil departementet ta opp igjen arbeidet med dette, og konsultere med Sametinget, i 2018 – 2019."

Samisk språkutvalg, som departementet viser til, la frem en delrapport den 15. februar i år. I denne delrapporten gjør de vurderinger om kommunesammenslåinger, hvor de skriver:

«En språkbevaringskommune kan da kun slås sammen med en språkvitaliseringskommune dersom den nye kommunen i sin helhet fortsatt oppfyller kravene til å være en språkbevaringskommune.» (Delrapport fra Samisk språkutvalg, s. 58)

Både Sametinget og Samisk språkutvalg fraråder kommunesammenslåing hvis det ikke er sikret at samiske rettigheter ikke kommer dårligere ut. Regjeringen har foreløpig kun uttalt at de avventer med anbefalinger til Språkutvalget har kommet med sin rapport, og det er derfor ikke sikret at språkrettigheter ikke blir svekket i nye kommuner. Samiske kommuner som vedtar å ikke slå seg sammen med andre kommuner, med den argumentasjonen om de samiske rettighetene vil bli svekket, må anses som ufrivillige små.

Utvikling av samisk språk, kultur og samfunnsliv – et distriktpolitisk mål

Departementet foreslår å knytte småkommunetilskuddet og de regionalpolitiske tilskuddene tettere opp mot distriktpolitikken. Dette skal gjøres ved at satsene på tillegget differensieres i forhold til distriktindeksen. De regionalpolitiske tilskuddene skal i større grad fordeles pr. innbygger og ikke per kommune.

Samiske distriktskommuner er viktige for det samiske sivilsamfunnet. Det er i distriktskommunene samisk språk står sterkest, og kommuner hvor samene er i majoritet er distriktskommuner. De geografiske plasseringene av samiske institusjoner gir en indikasjon på distriktskommunenes betydning for det samiske samfunnet; samiske språksentre, samiske barnehager, de statlig finansiert sameskolene og videregående skolene er stort sett plassert i distriktskommunene. Et inntektssystem som gir trangere økonomi til samiske distriktskommuner, vil kunne påvirke det samiske samfunnet negativt og vil etter Sametingets vurdering være et brudd på folkeretten. Utviklingen av samisk språk, kultur og samfunnsliv er et statlig ansvar og Regjeringen har derfor et særskilt ansvar for de samiske kommunene.

Departementet foreslår at det regionalpolitiske tilskuddet i noe høyere andel fordeles per innbygger, og mindre per kommune. Samiske distriktskommuner er ofte befolkningsmessig små sammenlignet med kommuner i Sør-Norge. Samiske kommuner vil lide økonomisk hvis dette forslaget blir vedtatt.

Kommuner med en samisk befolkning vil oppleve andre behov enn øvrige kommuner. Behov for tolke- og språktjenester, samt opplæring i og på samisk er noen av de lovpålagte forpliktelsene kommuner med en samisk befolkning vil ha. Dette er behov som ikke er vurdert i det nye inntektssystemet.

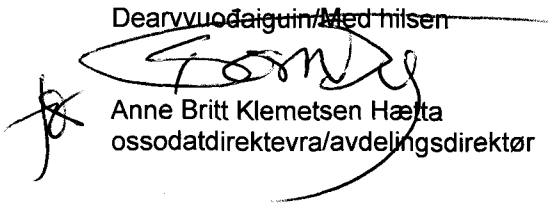
Til slutt gjør Sametinget departementet oppmerksom på at distriktindeksen, og dets måleindikatorene, ikke inneholder noen punkter som omtaler samiske forhold. Sametinget mener at i tillegg til distriktindeksen, må kommunenes samiske befolkning være en indikator på småkommunetilskuddet.

Oppsummeringer og avslutning

Forslaget til nytt inntektssystem til kommunene kommer i regi av kommunereformen og kommunesammenslåinger. Ambisjonen om at også samene skal få likeverdige tjenester, og at samene også skal komme bedre ut etter kommunereformen, må gjenspeiles i inntektssystemet til kommunene. Når inntektssystemet for kommunene skal tilpasses distriktspolitikken, går Sametinget ut i fra at dette gjelder også regjeringens politikk om å bevare samisk språk, kultur og samfunnsliv.

Sametinget ber om konsultasjonsmøte for å søke enighet om hvordan forslag til nytt inntektssystem for kommunene også tar hensyn til utvikling og bevaring av samisk språk, kultur og samfunnsliv. Det vises i så henseende til konsultasjonsavtalen mellom Sametinget og regjeringen, fastsatt ved kongelig resolusjon den 1.7.2005.

Dearvyuođaiquin/ Med hilsen

Anne Britt Klemetsen Hætta
ossodatdirektevra/avdelingsdirektør

Lájlá Helene Eira
ráđđeaddi/rådgiver